

Book Review
Нови заглавия

ПРИНОС КЪМ ОСНОВНОНАУЧНАТА ТРАДИЦИЯ В БЪЛГАРИЯ

Росен Рачев

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Основнонаучната философия в България има необичайна съдба. От една страна, до голяма степен задава своеобразната насоченост на философската проблематика през XX век в България, но от друга, отношението към нея е предимно негативно. Дори и днес могат да се открият критични коментари, основани на предубеждения и незадълбочени оценки, като най-странното е обвинение в субективен идеализъм.

Монографията на Георги Белогашев „Философията като основна наука“ (издателство „Пропелер“, 2015) е евристичен опит за обективен анализ на философските идеи на Димитър Михалчев и неговите български последователи – Кирил Чолаков, Атанас Попов, Никола Илиев, Александър Илков, Ангел Бънков, Христо Николов и други, които, изхождайки от единни философско-методологични позиции, дават своя принос за разработването на конкретни проблеми в съответните области – психология и психиатрия, философия на правото, педагогика, история на философията и други. Ето защо много по-адекватно е използването на термина „основнонаучна“, а не „ремкеанство“, което създава впечатлението на епигонство и не отговаря на реалните приноси на философите от тази школа.

Важна особеност на реконструкцията е, че тя едновременно е отвъд безпочвения критицизъм и отхвърляне, както и че не е някаква форма на апологетика, а опит да се покаже основнонаучната философия в нейната собствена битийност. Монографията има три логически центъра. В онтологическата част се анализират основните категории – като дадено, индивид, вещ, душа, променливо, постоянно, определителности, единично и общо, действително и недействително, отношения, съзнанието като специфична реалност и други. В гносеологическата систематика се разглежда познанието като безотносително имане, същността на съждението, класификацията на съжденията и други. Третият логически център – методологическият, тематизира взаимоотношението между философията като основна наука и частнонаучното знание, границите на

валидност на метафизиката, теорията на познанието и логиката и невъзможността им да изпълняват онези функции, с които се нагърбва основната наука.

Изследването е първото цялостно представяне на онтологико-епистемологичните идеи на Михалчев и неговите последователи. Белогашев очертава и анализира възловите приложения на основнонаучните схващания като подходящ методологически фундамент при разработването на специфични питання и задачи, свързани пряко с проблемите на социалната философия. Много ясно е демонстрирана концептуалната кохерентност на посочените идеи, което е основен белег за съществуването на философска школа. Дори може да се каже, че спорът дали в българската философска история съществува, или не ремкеанска школа вече е решен. Такава школа съществува и тя определя в голяма степен характера на разработваните философски проблеми не само през първите петдесет години на XX век, но и през неговата втора половина. Например т.нар. презентационизъм, основите на който в България полага Михалчев, не само структурира гносеологическата проблематика през първата половина на XX век, но има и силни продължения през годините и след това.

Отличителната специфика на тази школа, чрез която авторът характеризира нейната същност, е реализъм и по конкретно – неореализъм, пряк реализъм. Особена ценност в това отношение е намирането на типологични черти с други философски направления в западноевропейската философия, които в една или друга форма защитават подобна позиция – напр. с школата на Брентано. По този начин се отхвърлят като неоправдани твърденията, че основнонаучната философия е резултат от провинциално мислене. Факт е, че антипсихологизмът на тази школа много силно резонира с най-представителните критици на психологизма от началото на XX век – Хусерл, Майнонг, Рикерт и други. Авторът ни напомня странната ситуация, че монографията на Михалчев „*Philosophische Studien. Beitrage zur Kritik des modernen Psychologismus. Mit einem Vorwort von Prof. Dr. Johannes Rehmke. Leipzig. Verlag von Wilhelm Engelmann*“ (1909), за която има единадесет рецензии от видни философи, между които е и Джордж Мур с отзив в януарския брой на списание „*Mind*“ (1911), все още не е преведена и че не български историк на философията, а Мартин Куш в изследването си „*Psychologism: a case study in the sociology of philosophical knowledge*“ (1995) показва радикалния антипсихологизъм на българския философ и неговото значение на фона на другите критици на психологизма.

Монографията „*Философията като основна наука*“ на Георги Белогашев е убедително доказателство за значимостта на основнонаучната философска школа, която не само определя в голяма степен спецификата на

поставянето и решаването на определен кръг философски проблеми, но има и важна роля за формирането на характерен интелектуален климат и типология на философско-свтогледните рецепции и интерпретации. И по този начин тя формира силен самобитен релеф на българската философска история.

A CONTRIBUTION TO GRUNDWISSENSCHAFTLICHE TRADITION IN BULGARIA

✉ **Dr. Rosen Rachev, Assoc. Prof.**

Department „History of Philosophy“
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo
2, T. Turnovski Str.
5003 Veliko Turnovo, Bulgaria
E-mail: ros77@abv.bg